

CHIHUAHUA ARETUSEESKIRI

kehtivad alates 01.01.2017 kuni 31.12.2021

Eesti Chihuahua Klubi poolt üldkoosolekul kinnitatud: 05.05.2013 (*periood 2014-2016*)
üldkoosolekul muudetud: 10.04.2016 (*periood 2017-2021*)
üldkoosolekul muudetud 23.10.2016 (*periood 2017-2021*)

EKL teadusnõukogu poolt heaks kiidetud 30.10.2013 protokoll nr.15 (*periood 2014-2016*)
29.11.2016 protokoll nr. 11 (*periood 2017-2021*)

SISUKORD

1. Aretuseeskirja kokkuvõtte.....	2
1.1 Aretuseeskirja üldreeglistik.....	3
1.2 Eesti Chihuaha Klubi aretusemiinimumnõuded	3
1.2.1 Aretusisane.....	3
1.2.2 Aretusemane.....	3
1.2.3 Aretuses kasutatavate koerte terviseuuringud.....	4
1.2.4 Pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahua ristamine	4
2. Chihuahua FCI tõustandard (eestikeelne tõlge).....	5
3. Eesti Chihuahua klubi (ECK) ja selle ajalugu.....	8
3.1 Liikmeskond aastate lõikes.....	8
4. Populatsiooni suurus ja geneetiline varieeruvus.....	10
4.1 Populatsiooni suurus.....	10
4.2 Aretuses kasutatavate koerte hulk.....	10
4.3 Populatsiooni enim mõjutavad isased koerad.....	10
5. Iseloom ja kasutusomadused.....	11
5.1 Kasutusalad.....	11
5.2 Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine	11
6. Tervis.....	11
6.1 Terviseküsitlus.....	12
6.2 Levinumad pärilikud haigused	12
6.3 Kohustuslikud terviseuuringud.....	12
6.4 Pärilike haiguste vältimise programm.....	12
6.5 Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus.....	12
7. Välimik.....	13
7.1 Näitusehinne.....	13
7.2 Välimiku säilitamine / parandamine.....	13
7.3 Ebasoovitavad välimikutunnused.....	13

1. Aretuseeskirja kokkuvõte:

Aretusnõuete koostajad on Eesti Chihuahua Klubi juhatuse liikmed ja kinnitatud klubi üldkoosolekul.

Aretusnõuded on välja töötatud selleks, et:

- säilitada tõug tõustandardile vastavana,
- vähendada tõus esinevate pärilike haiguste osakaalu ja
- säilitada tõule omane iseloom.

Tõu aretuse eest vastutavad kasvatajad, kes peavad tundma tõustandardit hästi, olema kursis aretuse eesmärkidega ja teadlikud oma aretuskoerte tasemest võrreldes kogu tõu populatsiooniga.

Kasvatajate ja aretusesaste omanike vastutustundlikkus aretusnõuete järgimisel loob head eeldused saavutada aretusnõuete täitmise kaudu tõu areng positiivses suunas.

Eesti Chihuahua Klubi juhendab ja aitab kasvatajaid, praeguseid ja tulevase chihuahua omanikke. Selleks korraldab klubi teabepäevi, koolitusi, näituseid ning kokkutulekuid praktiliste kogemuste vahetamiseks, millega suunab tõu populatsiooni arengut parimas suunas.

1.1 Aretuseeskirja üldreeglistik

Aretuses kasutatavad koerad peavad vastama chihuahua FCI Tõustandardile nr. 218 oma iseloomu ja välimiku poolest ning peavad olema terved ja põlvnema tervest sugupuust.

Pesakondade registreerimise aluseks Eesti Kennelliidus (EKL) on Eesti Chihuahua Klubi (ECK) aretusnõuded, mis kehtivad alates 01.01.2017 kuni järgmise aretusnõuete kinnitamise päevani.

Kasvatajal ja koeral ei tohi olla aretuskeeldu üheltki FCI liikmelt.

Enne paaritust on kasvataja kohustatud tutvuma ECK aretusnõuete ja EKL tõuraamatu määrusega ning nendest juhendumata.

1.2 Eesti Chihuaha Klubi aretuse miinimumnõuded

1.2.1 Aretusisane

Aretuses kasutatakse mitte nooremat kui 10 kuu vanust isast koera.

Isasel koeral peab olema näitusehinne vähemalt SP - „suurepärase“ kahelt FCI poolt tunnustatud näituselt ja kahelt erinevalt kohtunikult. Ei arvesta kutsikaklassis saadud hindeid.

Enne esimest paaritust peab olema teostatud EKL usaldusarsti poolt ametlik põlveuring (PL).

1.2.2 Aretusemane

Aretuses kasutatakse mitte nooremat kui 15 kuu vanust ja vanemat kui 7 aastast emast. Arsti tõendi alusel võib aretuses kasutada kuni 9 aastast emast.

Emase eelmise pesakonna sünnist peab olema möödunud vähemalt 8 kuud.

Arvesse läheb iga poegimine, kaasa arvatud soovimatu paaritumise tagajärjel sündinud pesakond.

Samuti läheb arvesse aset leidnud nurisünnitus või surnult sündinud pesakond.

Keisrilõiget võib soovitatavalt teha kaks korda emase koera elu jooksul, kuid arsti tõendi alusel maksimaalselt kolm korda.

Emasel koeral, peab olema kaks näitusehinnet vähemalt SP–„suurepärase“ kahelt FCI poolt tunnustatud näituselt ja kahelt erinevalt kohtunikult. Ei arvesta kutsikaklassis saadud hindeid.

Emase koera miinimumkaal paaritushetkel on soovitatavalt vähemalt 1,8 kg.

Enne esimest paaritust peab olema teostatud EKL usaldusarsti poolt ametlik põlveuring (PL).

Aretuses püütakse kasutada vaid isendeid, kellel ei ole tõsiseid ega märkimisväärseid pärilikke haigusi ja vigu ning, kes põlvnevad võimalikult tervest sugupuust.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata järgmistele pärilikele haigustele ja vigadele, vältides kasutamist aretuses koeri, kellel esineb:

- ⤴ valehambumus;
- ⤴ iseloomu vead (argus, ebakindlus, agresiivsus);
- ⤴ PL (patella luksatsioon) - aretuses kasutatakse uuritud ja terveid isendeid;
- ⤴ düsplasia (puusaliigese kasvuhäire);
- ⤴ kolju suhtes liialt suur lõge ja/või lõge, mis on suurem, kui 0,5 cm;
- ⤴ kui koer põeb aseptist luunekroosi reieluu peas (Legg-Perthes);
- ⤴ PRA (silma võrkkesta atroofia) – kui koeral on diagnoositud või on selle haiguse kandja, ei kasutata aretuses;
- ⤴ südamehaigused;
- ⤴ vesipea;
- ⤴ muud pärilikud haigused

1.2.3 Aretuses kasutatavate koerte terviseuuringud

KOHUSTUSLIK

- ⤴ Põlveuuring

Uuring teostatakse alates 12. elukuust. Juhul kui kasutatakse isast alla 12 kuu vanusena, siis peab patella uuring olema tehtud paaritushetkeks ning ka vanemana kui 12 kuud.

Põlveuuringu PL tulemuse alusel on lubatud aretada koeri, kelle uuringu tulemuseks on:

0/0, 0/1, 1/1, 1/0.

Aretuses tohib kasutada koeri, kelle PL tulemused on järgmised:

0/0+0/0; 0/0+0/1; 0/0+1/0; 0/1+1/0; 1/0+0/1; 1/1+0/0.

Põlve trauma korral (ka välismal juhtunud) tuleb hiljemalt 5 (viie) päeva jooksul pöörduda litsenseeritud loomaarsti poole, kus fikseeritakse visiidi kuupäev ja trauma tagajärjel tekkinud muutus. Litsentseeritud loomaarsti poolt väljastatud tõendi koopia tuleb esitada ECK juhatusel, mis edastatakse EKL-ile. Tõend on aluseks paaritusloa taotlemisel.

SOOVITUSLIK

- ⤴ silmauuring (PRA) igale üle 6-aastasele koerale iga 2 aasta järel;
- ⤴ südameuuring;
- ⤴ süringomüelia uuring.

1.2.4 Pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahua ristamine

Eestis on lubatud pikakarvalise ja lühikarvalise chihuahua omavaheline ristamine.

Erineva karvatüüpidega chihuahuaad parendavad teineteise karvatüüpe ning kehaehitust – pikakarvaliste chihuahuaade karvkate on muutunud väga rohkeks (meenutades pomeraniane), mida ei tohiks olla, kui jälgida tõustandardit. Samuti parendada ka luustikku, eriti just pikakarvalise chihuahua luustikku, mis on sageli peenem, kui lühikarvalistel. Lühikarvalise chihuahua ristamisel pikakarvalisega, hoiab lühikarvalisel chihuahual ära tõul esineda võivat alopeetsiat.

2. Chihuahua FCI tõustandard (eestikeelne tõlge)

FCI-Standard N° 218 / 15.09.2010 / GB

CHIHUAHUA

(Chihuahuēño)

TÕLGE: Chris Seidler

PÄRITOLUMAA: Mehhiko

KEHTIVA ORIGINAALSTANDARDI AVALDAMISE KUUPÄEV: 28.07.2009

KASUTUS: Seltsikoer

FCI KLASSIFIKATSIOON: Rühm 9: Seltsi- ja kääbuskoerad.

Alarühm 6: Chihuahuēño.

Töökasseteta.

TÕU AJALOO LÜHIÜLEVAADE: Chihuahuat peetakse maailma kõige väiksemaks tõukoeraks ning oma nime on ta saanud Mehhiko Ühendriikide kõige suurema osariigi Chihuahua järgi. Arvata võib, et sellesse tõugu kuuluvad koerad elasid vanasti metsikult ja nad püüti kinni ning kodustati maa põliselanike poolt Tolteegi tsivilisatsiooni ajal. Tula linnas elanud, „Techichiks” kutsutud kääbuskoera kujutisi kasutati dekoratiivsete elementidena linna arhitektuuris. Need kujud on välimuselt väga sarnased praegusaegsete chihuahuadega.

ÜLDMULJE: Sellel koeral on kompaktne keha. Väga oluline on see, et chihuahua kolju on õunakujuline ning ta hoiab oma mõõdukalt pikka saba väga kõrgel, kas kõverdatult või poolringikujulisena, sabaots suunaga nimmepiirkonna poole.

TÄHTSAD PROPORTSIOONID: Kehapikkus veidi suurem kui turja juurest mõõdetud kõrgus. Soovitav on aga peaaegu ruudukujuline keha, seda eriti isaste loomade puhul. Kuna emastel on vaja kanda ja saada järglasi, on neile lubatud veidi pikem keha.

KÄITUMINE / TEMPERAMENT: Vilgas, ärgas, elava ja väga südi loomuga.

PEA

KOLJUPIIRKOND:

Kolju: Hästi ümmargune õunakujuline pea (tõule iseloomulik tunnus).

Üleminek laubalt koonule: Selgelt piiritletud, sügav ja lai; otsmik läheb kaardudes üle koonu tüveks.

NÄOPIIRKOND:

Ninapeegel: Lubatud on kõik värvid. Mõõdukalt lühike, veidi ülespoole suunatud.

Koon: Lühike, küljelt vaadates sirge, tüve juurest lai, nina poole kitsenev.

Mokad: Kitsad ja tihedalt kokku liibuvad.

Põsed: Ainult veidi väljendunud, väga kuivad.

Lõuad / Hambad: Käär- või tanghambumus. Pole lubatud ülehambumus, alahambumus ega ükski muu anomaalia üla- või alalõua positsioonis.

Silmad: Suured, kujult ümmargused, väga väljendusrikkad, mitte esileulatuvad, värvuselt täiesti tumedad. Heledad silmad lubatud, kuid ebasoovitavad.

Kõrvad: Suured, püstised, pärani avatud, tüve juurest laiad ning vähehaaval kergelt ümardunud otsade suunas kitsenevad. Puhkeasendis hoiavad küljele viltu, moodustades horisontaaltasandiga 45° nurga.

KAEL: Ülaosa külgvaates veidi kumer. Keskmise pikkusega. Isastel jämedam kui emastel. Ilma rippuva nahavoldita. Pikakarvalise variandi puhul on väga soovitatav ülejäänud karvkattest pikema

karvaga kaelus.

KEHA: Kompaktne ja hea ehitusega.

Ülajoon: Rõhtne.

Turi: Vaid kergelt markeeritud.

Selg: Lühike ja toekas.

Lanne (nimme): Tugevate lihastega.

Laudjas: Lai ja jõuline; peaaegu täiesti rõhtne või kerge kaldega.

Rindkere: Rinnakorv lai ja sügav, roided hästi kaardunud. Eestpoolt vaadatuna mahukas, kuid mitte liialdatult esiletükkiv. Külgvaates küünarnukkideni ulatuv. Mitte tünnikujuline.

Alajoon ja kõht: Kõhujoont defineerib selgelt üles tõmmatud kõht. Lõtv kõhunahk on lubatud, kuid ebasoovitav.

SABA: Kõrgele kinnitunud, lameda välimusega, mõõdukalt pikk; juure kohalt lai, ühtlaselt otsa suunas kitsenev. Saba asend on tõule tähtis tunnus: kui koer liigub, siis saba kas kaardub kõrgele või on poolringikujuline, ots niudepiirkonna poole suunatud, mis annab kehale tasakaalu. Saba ei tohiks kunagi olla kantud tagajalgade vahel ega rõngasse tõmmatult seljajoonest allpool. Saba kattev karv sõltub variandist ning ühildub keha karvkattega. Pikakarvalise variandi puhul moodustab saba karvkate tupsu. Puhkeasendis on saba rippuv asendis ning kergelt konksus.

JÄSEMED

ESIJÄSEMED:

Üldmulje: Esijalad sirged ning hea pikkusega; eestvaates moodustavad nad küünarnukkidega ühtse sirge joone. Külgvaates on nad püstloodsed.

Õlad: Kuivad ning mõõdukalt lihaselised.

Õlavarred: Head nurgad abaluu ja õlavarreluu vahel.

Küünarnukid: Kindlad ning hoiavad tihedalt keha lähedusse, mis tagab vaba liikuvuse.

Kämlad: Kergelt kaldus, tugevad ja painduvad.

Esikäpad: Väga väikesed ja ovaalsed. Varbad üksteisest selgelt lahus, kuid siiski kokku hoidvad (ei tohi olla jänese- ega kassikäppa). Küüned hästi kaardus ning mõõdukalt pikad. Padjandid hästi arenenud ja väga vetruvad. Lisavarbad (kannused) ei ole soovitatavad.

TAGAJÄSEMED:

Üldmulje: Tagajalad hästi lihaselised ja pikkade luudega, vertikaalsed ning üksteisega paralleelsed.

Puusa-, põlve- ja hüppeliigesed heade nurkadega, proportsioonis esijäsemete nurkadega.

Pöiad: Lühikesed hüppeliigesed hästiarenenud kannakõõlustega; tagantvaates hoiavad nad üksteisest eemale, on sirged ja vertikaalsed.

Tagakäpad: Väga väikesed ja ovaalsed. Varbad üksteisest selgelt lahus, kuid siiski kokku hoidvad (ei tohi olla jänese- ega kassikäppa). Küüned hästi kaardus ning mõõdukalt pikad. Padjandid hästi arenenud ja väga vetruvad. Lisavarbad (kannused) ei ole soovitatavad.

KÕNNAK / LIIKUMINE: Sammud on pikad, vetruvad, enegeetilised ja aktiivsed, hea ulatuse ja tõukega. Tagantvaates peaksid tagajalad liikuma üksteisega praktiliselt paralleelselt, nii et tagajalad astuvad esijalgade jälgede sisse. Kiiruse kasvades on jäsemetel kalduvus koonduda mediaantasandi poole (üks jäljerida). Liikumine jääb vabaks ja vetruvaks ilma nähtava pingutuseta, pea on püsti ning selg kindel.

NAHK: Sile ja elastne kogu keha ulatuses.

KARVKATE:

Karv: Antud tõul on kaks erineva karvapikkusega varianti.

- ⤴ Lühikarvaline: Karvkate on lühike ning hoiab keha ligi. Aluskarva olemasolu korral on karvad veidi pikemad; karvkate võib kaela ja kõhu all olla veidi hõredam; karvad on veidi pikemad kaelal ja sabal, lühikesed näol ja kõrvadel. Karvkate on läikiv ning pehme tekstuuriga. Karvatud isendid ei ole lubatud.
- ⤴ Pikakarvaline: Karvkate peaks olema tekstuurilt peen ja siidjas, sirge või veidi laineline. Aluskarv ei tohiks olla liiga paks. Karvkate on pikem, moodustades narmastikke kõrvadel, kaelal, esi- ja tagajalgade tagumisel poolel, jalgadel ja sabal. Väga pika ja lainelise karvkattega koerad ei ole lubatud.

VÄRV: Lubatud on kõik mõeldavad värvid, värvitoonid ja värvikombinatsioonid, välja arvatud merle.

SUURUS JA KAAL: Antud tõu puhul arvestatakse ainult kaalu, mitte kõrgust.

Kaal: Ideaalkaal: 1,5 kg kuni 3 kg. Vahemikku 500 g ja 1,5 kg jääv kaal lubatav.

Alla 500 g ja üle 3 kg kaaluvad isendid diskvalifitseeritakse.

VEAD: Iga kõrvalekallet eespool toodud punktidest tuleb pidada veaks ning see, kui rangelt viga arvestatakse, peaks olema täpselt proportsioonis vea tõsidusastmega ning mõjuga koera tervisele ja heolule.

- ⤴ puuduvad hambad;
- ⤴ „topelthambad“ (piimahammaste suuspüsimine);
- ⤴ teravatipulised kõrvad;
- ⤴ lühike kael;
- ⤴ pikk keha;
- ⤴ nõgus- või kumerselgsus (lordoos või küfoos);
- ⤴ järsk laudjas;
- ⤴ kitsas rind, lame rinnakorv;
- ⤴ saba: vale kinnitusega, lühike või väändunud;
- ⤴ lühikesed jäsemed;
- ⤴ väljaulatuvad küünarnukid;
- ⤴ liiga kitsas tagaots.

TÕSISED VEAD:

- ⤴ kitsas kolju;
- ⤴ väikesed, sügaval paiknevad või esiletungivad silmad;
- ⤴ pikk koon;
- ⤴ üle- või alahambumusega suu.
- ⤴ libisev põlvekeder.

DISKVALIFITSEERIVAD VEAD:

- ⤴ agressiivsus või liigne häbelikkus;
- ⤴ kõik selgelt nähtavate füüsiliste või käitumuslike hälvetega koerad tuleb diskvalifitseerida;
- ⤴ hirvelaadsed koerad (ebatüüpilise või äärmiselt stiliseeritud kujuga koerad: rafineeritud pea, pikk kael, sihvakas keha, pikad jäsemed);
- ⤴ avatud lõgemega koerad;
- ⤴ lontis või lühikesed kõrvad;
- ⤴ moondunud lõuad;
- ⤴ äärmiselt pikk kere;
- ⤴ saba puudumine;
- ⤴ pikakarvalise variandi puhul: Väga pika, peene ja lainetava karvkattega koerad;
- ⤴ lühikarvalise variandi puhul: Kiilad laigud (alopeetsia);
- ⤴ merlevärv;

▲ alla 500 g ja üle 3 kg kaaluvad isendid.

NB! Isastel peab olema kaks välisel vaatlusel normaalset arenenud munandit, mis on täielikult munandikotti laskunud.

3. Eesti Chihuahua klubi (ECK) ja selle ajalugu

Eesti chihuahua huvilised moodustasid oma ühingu 2005. aasta lõpus. Ühingu nimeks sai Eesti Chihuahua Klubi (ECK). Klubi on chihuahua omanike vabatahtlik mittetulunduslik organisatsioon. Eesti Kennelliidu koosseisus on ECK aastast 2010. Eesti Chihuahua Klubil on koduleht, mille kaudu jagatakse infot tõust huvitatutele, reklaamitakse üritusi ja pesakondi.

Aastal 2006 kuulus klubisse 16 liiget, neist juhatusse 3 liiget.

ECK eesmärgiks on tegeleda chihuahua tõu tutvustamisega ja propageerida tervete koerte kasutamist aretuses. Klubi liikmeskond on aasta-aastalt suurenenud kuna tõug on kogunud jätkuvat poolehoidu.

Klubi korraldab koolitusi, seminare ja ka meelelahutusüritusi, mis on mõeldud nii koeraomanikele kui ka tõu kasvatajatele.

Alates 2013 aastast klubi korraldab kord aastas chihuahua erinäituse.

Eesti Chihuahua Klubi juhatus vahetus 2008. aastal ning 2012, 2014 ja 2015 aastal.

2015. aastast on klubi juhatus 5 liikmeline.

3.1 Liikmeskond aastate lõikes:

2006 - 16 liiget

2007 - 43 liiget

2008 - 28 liiget

2009 - 45 liiget

2010 - 43 liiget.

2011 - 42 liiget

2012 - 29 liiget

2013 – 28 liiget

2014 – 26 liiget

2015 – 30 liiget

Eesti Chihuahua klubi kuuluvad kennelid:

Jrk. nr	Kenneli nime	Pesakonade (kutsikate) arv					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	You Know	1(1)	-	2(4)	-	2(3)	1(3)
2	Angel Hope	-	-	1(39)	-	1(49)	-
3	Baltic Delight	6(20)	11(34)	6(23)	4(11)	6(19)	3(7)
4	Chiruty	-	-	-	2(5)	5(18)	1(6)
5	Furry Fellas	-	-	-	1(4)	1(6)	1(6)
6	Girls Best Friends	-	-	-	-	2(5)	2(8)
7	Happy Fantasy	-	-	1(1)	-	1(5)	1(5)
8	La lune de Miel	1(3)	1(3)	2(6)	-	1(2)	2(5)

9	Magic Show	5(10)	8(28)	7(22)	10(33)	15(41)	12(29)
10	Mambo Show	-	-	1(2)	3(17)	1(5)	1(5)
11	Millgred	1(5)	1(3)	1(4)	1(5)	1(5)	1(5)
12	Norcros	-	-	1(3)	2(7)	1(4)	-
13	Paulen Family	2(10)	4(19)	7(32)	8(33)	6(29)	3(14)
14	Perfekt Sweet Dream	2(6)	2(8)	1(2)	5(19)	3(11)	3(10)
15	Pearl Haus	4(22)	6(23)	6(30)	8(32)	5(23)	2(10)
16	Ratio Vivendi	-	3(12)	1(6)	3(15)	1(6)	1(5)
17	Ruta del Sol	1(2)	1(4)	1(3)	3(10)	2(7)	2(4)
18	Senara Clarin	-	-	-	-	1(1)	-
19	SMURFF'S DOG	1(3)	-	4(17)	2(7)	2(6)	1(4)
20	Triangel Joy	1(4)	1(1)	2(3)	1(4)	4(12)	2(5)
21	Tvorks	2(10)	6(19)	6(22)	5(19)	7(27)	5(10)
22	Vinzenta Temi	3(10)	-	3(8)	1(3)	5(14)	2(2)

Eesti Chihuahua klubisse mitte kuuluvad kennelid ja kasvatajad

Jrk. nr	Kenneli / kasvataja nime	Pesakonade (kutsikate) arv					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Eleonora Radovskaja						1(7)
2	Jurnin Family	2(12)	2(7)	4(17)	2(7)	3(12)	1 (2)
3	VILSON DOG	1(2)	-	1(3)	1(3)	-	2(5)
4	Oksana Babaeva	-	-	-	-	-	1(1)
5	Svetlana Platonova	-	-	-	-	-	1(2)
6	Ivan Viktoruk	-	-	-	-	-	1(6)
7	Ljudmilla Savchenko	-	-	-	-	1(6)	1(3)
8	RIU RITSU MARIELLA DE	-	-	-	-	-	3(14)
9	PINK ANGEL'S DREAM	-	-	-	-	1(4)	
10	Valeria Matsova-Garozzo	-	-	-	-	1(3)	-
11	Galina Semjonova	-	-	-	-	-	1(1)
12	Sander Ismael					1(2)	
13	Marleen Koppel					1(2)	
14	MASDAL kennel	-	1(4)	-	1(2)	1(3)	-
15	Aimi Mülla				1(3)		
16	Techichi Maya	4(11)	4(10)	3(11)	7(20)	1(3)	-
17	Blordos	5(19)	7(31)	7(23)	7(28)	-	-
18	Dzenni Puppys	1(1)	1(2)	1(4)	-	-	-
19	CHICA DE ORO				1(3)	-	-

20	MEXICO HAPPYNESS			1(2)	1(1)	1(3)	1(3)
----	------------------	--	--	------	------	------	------

4. Populatsiooni suurus ja geneetiline varieeruvus

4.1 Populatsiooni suurus

Aasta	Koerte arv
2010	364
2011	496
2012	622
2013	776
2014	909
2015	986

4.2 Aretuses kasutatavate koerte hulk

Aasta	Koerte arv
2010	51
2011	76
2012	87
2013	91
2014	76
2015	51

4.3 Populatsiooni enim mõjutavad isased koerad

Aretusisane	Sünni-aasta	Järglaste arv	% popula-tsoonist	Pesakondi Eestis	Märkused
ROBIN HAUS HASSI DZHEN	2006	111	11,25	27	Import
EMYLOU DES PETITS MICKEYS	2005	74	7,5	24	Import
PEARL HOUSE GOLDEN FILLIPP	2009	62	6,29	16	PL 0/0
SHAH ARPILIN BENITO	2010	54	5,47	13	Import PL 0/0
SMALL IS BEAUTIFUL'S KING OF ZION	2008	56	5,68	17	Import PL1/0
LITTLE BOY LEO	2010	55	5,58	14	Import PL1/1
ANGELO IZ KOROLEVSTVA GNOMOW	2008	45	4,56	12	Imopr
BELISSIMO BRAVO	2013	43	4,36	14	Välisregistri koer

CHOCOLATE WIZARD					PL0/0
MICKEY SILVER STAR RETENYBE	2009	41	4,16	11	Imoprt. Exp.2016 PL 0/0
CHIDELIA DJ TIESTO	2012	40	4,06	13	Import. PL0/0 Välisregistri koer
IKYOS DES PYRAMIDES DE CHOLULA	2013	28	2,84	10	Import. PL0/0
SWEET INDEED SHALL WE DANCE	2009	20	2,03	7	Import PL 0/0
TVORK'S TIMO	2014	15	1,52	3	PL 0/0

5. Iseloom ja kasutusomadused

Chihuahua tõug kuulub FCI rühma nr 9 (alarühm 6) seltsi ja käabuskoerad.

Tõu kasutusomadus on olla seltsikoer.

Tõustandardi järgi on chihuahua vilgas, elavaloomuline, tähelepanelik ja julge.

Chihuahua on suur koer väikeses kehas, iseloomult väga kiire ja toimekas, vahel ka hulljulge.

Chihuahua ei ole arg. Ta arvab end olevat võrdväärne teiste koertega, suurusest hoolimata.

Chihuahuad elavad meeleldi mitmekesi. Ta on pereliige, kes peab lugu oma kodust ja perest. Ta kiindub oma pereliikmetesse väga tugevalt ja imetleb oma peremeest tingimusteta.

5.1 Kasutusala

Chihuahua on seltsikoer. Ta on tähelepanelik ja jälgib oma peremeest hoolega ning pidevalt.

Kergesti koolitav. Chihuahuadele sobivad koolitused/tegevused on kuulekus, agility, trikikoolid.

5.2 Soovimatud iseloomuomadused, nende vähendamine / vältimine

Kahjuks tõus esineb nii argust kui ka agressiivsust - kumbki omadus EI OLE chihuahuale iseloomulik. Osa neist probleemidest on pärilikud, osa omandatud, mille põhjustab ülikaitsev või vale kasvatus.

Kuigi chihuahua on üldiselt heatahtlik ja koostööaldis, võib ta vahel olla isepäine. Ta vajab tavalist kasvatust nagu iga teinegi koeratõug.

Chihuahua sõbralik iseloom on tähtis tõuomadus. Agressiivseid ja argu isendeid ei peaks kasutama aretuses. Kutsikaostjaid peaks teavitama piisavalt, kuidas koera õigesti kasvatatakse.

6. Tervis

6.1 Terviseküsitlus

Ei ole läbiviidud. Patella uuringu tulemustega saab tutvuda EKL tõuregistris.

6.2 Levinumad pärilikud haigused

Chihuahua haigiste kohta vaata kodulehel: <http://www.chihuahua.ee/chihuahua/tervis>
Patella luksatsiooni (PL) – põlvekedra sisse- või väljapoole paigaltnihkumust.
Patella luksatsiooni kohta vaata kodulehel: <http://chihuahua.ee/chihuahua/patoloogia>
Peitmunandilisus
Probleemid hammastega ja hambumus
Sünnitusraskused
Epilepsia
Vesipea ja kesknärvisüsteemi haigused
Hüpoplükeemia
Südamerikked ja südamepuudulikkus.

Muud tõus harvemini esinevad haigused:

PRA (silma võrkkesta atroofia)
Hallkae (HC)
Lülisambavigu
Legg Perthes
Süringomüelia (SM)

6.3 Kohustuslikud terviseuuringud

PÕLVEUURING

Alates 01.01.2014 aastast on põlveuuringud kohustuslikud kõikidele aretuses kasutatavatele koertele põlveuuringu PL tulemuse alusel on lubatud aretada koeri, kelle uuringu tulemuseks on:

0/0, 0/1, 1/1, 1/0.

Aretuses tohib kasutada koeri, kelle PL tulemused on järgmised:

0/0+0/0; 0/0+0/1; 0/0+1/0; 0/1+1/0; 1/0+0/1; 1/1+0/0.

Põlveuuringute kohta usaldusväärset statistikat pole võimalik teostada, kuna koerte omanikud esitavad EKL-le ainult positiivsed tulemused.

6.4 Pärilike haiguste vältimise programm

Põlveuuringu PL tulemuse alusel on lubatud aretada koeri, kelle uuringu tulemuseks on:

0/0, 0/1, 1/1, 1/0.

Aretuses tohib kasutada koerte kombinatsiooni, kelle PL tulemused on järgmised:

0/0+0/0; 0/0+0/1; 0/0+1/0; 0/1+1/0; 1/0+0/1; 1/1+0/0.

Pärilike haiguste „välja juurimine“ on aeganõudev.

Soovituslikud uuringud vajadusel muuta kohustuslikeks. Vajalik oleks terviseuuringute avalikustamine ja analüüsimine.

6.5 Kehtiva / varasema pärilike haiguste vältimise programmi efektiivsus

Peale 2014 aretuseeskirjade jõustamist on vähenenud aretuses kasutatavate koerte hulk, mis viitab sellele, et aretusest on välja võetud haiged, madala tõuomadustega koerad. Alates 2014. aastast Eestis on aretuseks kasutatud koerad läbinud kohustuslikud terviseuuringud ning saanud ekspertide hinnanguid näitustel. Selle tulemusena on parenenud aretus töö ja saadud kutsikate kvaliteet. Eestis aretatud koerad on hea iseloomuga, standardi lähedase välimusega. Nad on edukad koerte näitustel osalejad Eestis ja välismaal. Eesti chihuahuasid kohtab kuulsatel näitustel nagu Maailma Võitja,

Euroopa Võitja, erinevate riikide Võitjate rahvusvahelised näitused, kus nad esinevad edukalt ja on konkurentsi võimelised teiste maade chihuahuaade seas.

7. Välimik

7.1 Näitusehinne

Koeral peab olema näitusehinne vähemalt SP - „suurepärase“ kahelt FCI poolt tunnustatud näituselt ja kahelt erinevalt kohtunikult. Ei arvesta kutsikaklassis saadud hindeid.

7.2 Välimiku säilitamine / parandamine

Eesmärk on säilitada harmooniline ja tõule iseloomulik chihuahua ja hoida teda maailma väikseima koera tõuna, kelle välimik ja iseloom vastab tõustandardile. Välimiku säilitamise toetamiseks korraldab tõuühing igal aastal vähemalt ühe erinäituse.

7.3 Ebasoovitavad välimikutunnused

Liiga pikk keha ja lame ring. Kerge luustik, liiga madala asetusega ja vale kujuga saba, väikesed kõrvad. Väikesed või punnis silmad. Hammaste puudumine või valehambumus. Liiga lühendatud koonud. Suured, üle 3 kg isendid.